

***Expunere de motive pentru propunerea legislativă privind
modificarea Art. 19, alin. 3 din Legea partidelor politice nr. 14/2003***

Este un lucru cunoscut acela că dintre țările membre ale Uniunii Europene, România are cea mai restrictivă procedură de înregistrare a partidelor politice. În același timp, încrederea în partide este la un nivel mai scăzut decât oricând.

În ultimii 10-12 ani, am asistat la un monopol asupra politicii deținut de 3-4 partide care s-au rotit la putere, dezamăgind însă, în mod repetat, cetățenii care i-au investit, prin vot, cu responsabilitatea de a-i reprezenta.

Aceste partide au introdus legislații extrem de restrictive, atât în ceea ce privește înregistrarea unui partid cât și condițiile prealabile de participare la alegeri (prin cerința de a colecta un număr uriaș de semnături și de a plăti o sumă exagerat de mare ca depozit).

Vocile lucide din societate au criticat cu argumente solide, confirmate pe deplin ulterior de evoluția lucrurilor, ideea de introducere în legislația românească a unor prevederi atât de restrictive, de natură să ducă la un îngheț politic și la descurajarea competiției politice în țara noastră.

Consecința tuturor acestor prevederi este deteriorarea gravă a democrației și mistificarea voinței politice a cetățenilor din România. Sistemul politic rămâne unul construit într-un mod injust și discriminatoriu, care contrastează izbitor cu sistemele electorale din țările democratice.

Singura cale de depășire a actualei situații ține de stimularea competiției politice și de crearea unor condiții permissive pentru implicarea mai activă a cetățenilor în politică și în competițiile electorale. O reducere a numărului de membri fondatori ai unui nou partid reprezintă un pas reformator necesar pentru a respecta dreptul cetățenilor la liberă asociere și dreptul de a fi ales și de a stimula implicarea acestora în politică. Un alt efect

pozitiv ar exista și asupra marilor partide care, fiind confruntate cu competiția, vor fi, la rândul lor, nevoite să se reformeze.

Așadar, Legea partidelor nr. 14 din 9 ianuarie 2003 prevede cele mai restrictive condiții din Uniunea Europeană pentru înregistrarea unui partid, fiind nevoie de 25.000 de membri fondatori la nivel național, și câte 700 din minimum 18 județe ale țării, inclusiv municipiul București.

Acest lucru îngrădește dreptul de asociere (Art. 40 din Constituție)¹ și dreptul de a fi ales (Art. 37 din Constituție)². În România este aproape imposibil de înființat un partid pentru un grup de cetățeni care nu dispune de resurse financiare importante. Politica nu trebuie însă condiționată în mod imperativ de posibilități financiare foarte mari, fiind interzisă orice formă de discriminare pe motiv de avere (Art. 4 alin 2 din Constituție)³. În plus, este arbitrar și abuziv restricționată și apariția unor partide regionale care sunt întâlnite în numeroase țări europene și care contribuie substanțial la viața politică democratică.

În cele mai multe țări din UE, este suficient un număr de câteva persoane pentru a înființa un partid (Austria, Belgia, Danemarca, Franța, Italia, Luxemburg, Olanda,

---

¹ ARTICOLUL 40 - Dreptul de asociere

(1) Cetatenii se pot asocia liber în partide politice, în sindicate, în patronate și în alte forme de asociere.

(2) Partidele sau organizațiile care, prin scopurile ori prin activitatea lor, militează împotriva pluralismului politic, a principiilor statului de drept ori a suveranității, a integrității sau a independenței României sunt neconstituționale.

(3) Nu pot face parte din partide politice judecătorii Curții Constituționale, avocații poporului, magistratii, membrii activi ai armatei, politistii și alte categorii de funcționari publici stabilite prin lege organică.

(4) Asociațiile cu caracter secret sunt interzise.

² ARTICOLUL 37 - Dreptul de a fi ales

(1) Au dreptul de a fi aleși cetățenii cu drept de vot care îndeplinesc condițiile prevăzute în articolul 16 alineatul (3), dacă nu le este interzisă asocierea în partide politice, potrivit articolului 40 alineatul (3).

(2) Candidații trebuie să fie impliniți, până în ziua alegerilor inclusiv, vârsta de cel puțin 23 de ani pentru a fi aleși în Camera Deputaților sau în organele administrației publice locale, vârsta de cel puțin 33 de ani pentru a fi aleși în Senat și vârsta de cel puțin 35 de ani pentru a fi aleși în funcția de Președinte al României.

³ ARTICOLUL 4 - Unitatea poporului și egalitatea între cetățeni

(...)

(2) România este patria comună și indivizibilă a tuturor cetățenilor săi, fără deosebire de rasă, de naționalitate, de origine etnică, de limbă, de religie, de sex, de opinie, de apartenență politică, de avere sau de origine socială.

Regatul Unit al Marii Britanii, Slovacia, Slovenia, Spania, Suedia – până la 10 membri, Bulgaria 50 de membri).

Rarele excepții unde este nevoie de un număr ceva mai mare de membri fondatori fac referire la câteva sute de membri sau 1000 de membri Polonia și Estonia, 5000 de membri Finlanda și Ungaria, 7500 de membri Portugalia).

Scopul pentru care partidele parlamentare românești au votat o astfel de lege restrictivă este evident și anume acela de a bloca pe cât posibil apariția unor noi competitori. Practic, dreptul de a înființa partide este recunoscut doar persoanelor cu posibilități financiare imense. Pentru a înființa un nou partid cu 25.000 de membri și cu filiale în minimum 18 dintre județele țării, este nevoie de multe mii poate chiar sute de mii de Euro, în funcție de realizarea unui număr suficient de filiale funcționale.

Firese ar fi să li se permită cetățenilor să înființeze partide fără condiții prealabile dificil de îndeplinit. Dacă acestea se dovedesc sau nu credibile se va stabili prin libera confruntare democratică și electorală dintre forțele politice diferite.

În data de 24 octombrie 2002, înainte de promulgarea legii partidelor politice, reprezentanți ai unor importante organizații neguvernamentale (Gabriel Andreescu – Director programe APADOR-CH, Smaranda Enache – Președinte Liga Pro Europa, Cristian Pîrvulescu – Președinte Asociația Pro Democrația, Mihai Popescu – Președinte GRADO, Renate Weber – Președinte Fundația pentru o Societate Deschisă) au atras atenția asupra gravelor consecințe pe care le pot avea astfel de prevederi restrictive asupra pluralismului politic și evoluției democratice a României. Îngrijorările acestor ong-uri sunt confirmate de fundătura politică în care a ajuns țara noastră astăzi, de reacțiile foarte multor cetățeni de exasperare sau blazare, de sentimentele lor de dispreț și chiar ură mocnită față de politicieni ori, de multe ori, de totală indiferență și îndepărtare față de viața politică. Atașez textul acestei luări de poziție ca Anexă a acestei Expuneri de motive.

Este citat în mesajul respectiv și un Raport din anul 2002 al Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa care averiza asupra prevederilor la fel de restrictive dintr-o lege a partidelor politice din Kazahstan, raport care precizează că *“într-o societate democratică, legea, construcția legislativă, trebuie să promoveze un cadru politic pluralist (multiparty) și energic și să întărească participarea politică a cetățenilor. Electoratul trebuie să fie responsabil pentru decizia sa, exprimată prin vot, în legătură cu partidele care să participe la viața politică și care să îl reprezinte în instituții. Statul trebuie să joace un rol minimal în aceste decizii”*. De asemenea, OSCE consideră că *astfel de “cerințe severe... vor avea un efect de îngheț în ceea ce privește evoluția pluralismului politic... tocmai pentru că ele vor face mult mai dificilă apariția partidelor politice”*.

Este extrem de trist să constatăm că aceste observații ale OSCE despre situația din Kazahstan se potrivește perfect cu felul în care stau lucrurile în România.

Pentru a înscrie România în rândul țărilor cu un sistem politic democratic și deschis tuturor celor care pot contribui la evoluția politică a acestei țări, va trebui ca numărul necesar de membri fondatori ai unui partid să fie redus la câteva persoane (cel mult la câteva sute de persoane până la maximum 1000, sau la media europeană) iar obligativitatea de a avea membri fondatori în mai multe județe să dispară. Statul are la dispoziție suficiente alte măsuri pentru a limita sau compensa cheltuielile publice generate de alegeri cu prilejul tipăririi, spre exemplu, a buletinelor de vot. În legile care privesc sistemul electoral trebuie să primeze drepturile fiecărui cetățean la liberă asociere, la vot și de a fi ales.

Propunerea legislativă de față, prevede cerința pentru un nou partid de a avea 1000 de membri fondatori, la fel cum este și în Polonia, o țară mai mare și cu mai mulți cetățeni decât România.

Inițiator:

Remus Florinel Cernea – deputat independent

Protest față de încălcarea libertăților politice

La 27 iunie 2002, Camera Deputaților a adoptat o variantă modificată a propunerii legislative nr. 54/2002 privind amendarea Legii partidelor politice. În urma adoptării de către Senat a aceluiași text, Parlamentul României a introdus în legislația românească restricții severe asupra dreptului de asociere politică, condiționând înființarea unui partid de un număr de 50.000 de membri fondatori, domiciliați în cel puțin 21 de județe, cu cel puțin 1.000 de persoane din fiecare (art. 19 alin. 3). Partidele deja create, care nu au acest număr de membri, vor fi dizolvate. Prin aceasta, Parlamentul României duce și mai departe violarea în substanța a dreptului la asociere inițiat prin Legea nr. 188 adoptată în anul 1996, care impunea deja condiția de 10.000 de membri pentru înființarea și funcționarea unui partid politic.

Or, prin noile reglementări legislative se încalcă un principiu de bază al unei societăți democratice, garantat și în Constituția României. Cetățenii se pot asocia liberi în partide politice... (art. 37) și în legislația internațională printre altele, Pactul Internațional cu Privire la Drepturile Civice și Politice și Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Impunerea condiției celor 50.000 de membri prezenți în cel puțin 21 de județe ale țării este absolut arbitrară, nejustificabilă în nici un fel ca măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protejarea sănătății sau a moralei ori pentru protecția drepturilor și libertăților altora. (art. 11, CEDO). Nici unul dintre cele șase criterii ale CEDO enumerate mai sus care pot legitima restrângerea unui drept fundamental nu argumentează severele limitări ale legii adoptate până în acest moment de către Parlament și, în nici un caz o astfel de restricție nu este necesară într-o societate democratică încălcând astfel cerințele CEDO.

Cât de arbitrară este opțiunea Parlamentului României se poate recunoaște din felul în care țările cu democrații avansate reglementează dreptul la asociere politică. În Austria sau Olanda o singură persoană poate forma un partid politic, în Marea Britanie

două persoane sunt suficiente și asta, doar pentru a separa funcțiile de conducere și de trezorerie, în Germania condiția este de trei persoane. Nu există motive pentru a distinge dreptul de asociere civică și cel politică. Ca urmare, sunt relevante prevederile Ordonanței nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, conform căreia pentru constituirea unei asociații sunt suficiente trei persoane.

Introducerea altor restricții în viața politică poate fi motivată de nevoia asigurării unor condiții optime de vot pentru alegători și pentru administrarea cu responsabilitate a banilor publici. Din acest motiv, unele legislații naționale reglementează specific dreptul partidelor de a participa prin candidați la alegeri. În Marea Britanie, pot participa la alegeri candidații care sunt susținuți de 8 persoane, în Germania, pentru a participa la alegeri un partid trebuie să aibă cel puțin 300 de membri, în Austria - stat federal - numărul susținătorilor necesari depinde de tipul de alegeri și de populația provinciei: pentru parlamentul federal este nevoie între 100 susținători (Burgenland) și 500 susținători (Austria Inferioară și Viena). În Olanda partidele trebuie să depună o sumă de bani, ca depozit, în funcție de tipul alegerii și de numărul candidaților partidului.

Argumentele și cifrele de mai sus arată caracterul aberant al actualelor prevederi adoptate de către Parlamentul României. Prin acest act normativ, partidele parlamentare s-au solidarizat pentru a bloca procesul politic din România, nesocotind distincțiile necesare într-o societate democratică, violând drepturile și libertățile fundamentale. Având în vedere funcția partidelor politice în stat, se poate vorbi despre o încercare de capturare a statului în interesul propriu al actualelor formațiuni parlamentare.

Suntem de acord cu faptul că accesarea în Parlament a unui număr mai rezonabil de partide politice (în condițiile în care acestea se bucură de un sprijin electoral substanțial) poate să ducă la un plus de eficiență în activitatea legislativului și a executivului. Înțelegem, de asemenea, și faptul că participarea, în alegeri, a unui număr mare de partide politice, în condițiile în care cele mai multe dintre acestea obțin, fiecare, câteva zeci sau sute de voturi, determină cheltuieli nejustificate cu organizarea și desfășurarea alegerilor și îngreunează procesul de votare. Însă pentru rezolvarea acestor

aspecte, ni se par mult mai potrivite măsuri care să țină de legislația electorală.

Întrucât actualele prevederi contravin atât Constituției cât și standardelor internaționale în materia drepturilor omului asumate de România, cerem Președintelui României să nu promulge actul normativ adoptat de către Parlament. Cerem Parlamentului și clasei politice actuale să respecte dreptul tuturor cetățenilor români de a participa activ acum sau în viitor la viața publică și politică a țării.

Liga Pro Europa

Asociația Pro Democrația

Fundația pentru o Societate Deschisă

APADOR-CH

20 septembrie 2002